

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

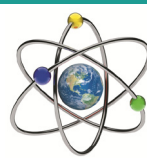
No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 158 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarining mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
<i>Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz</i>	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
<i>Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajon Xamidbek qizi</i>	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
<i>Quronova Ismigul Xolmurod qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
<i>Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi</i>	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
<i>Sanayeva Surayyo Bobonazarovna</i>	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
<i>Shukurova Sevara Ilhomovna</i>	
Improving High Jump Techniques	143
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
<i>Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи</i>	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
<i>Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи</i>	

BO'LAJAK TARBIYACHILARDA INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH ORQALI KOMMUNIKATIV SALOHIYATINI SHAKLLANTIRISH

Baratova Yulduz Asadullayevna
JDPU tutori

Annotatsiya: Bo'lajak tarbiyachilarni integratsiyalashgan ta'lim asosida tayyorlash ularning kompleks bilimga ega, ijodkor va kommunikativ mutaxassis bo'lib yetishishida hal qiluvchi omildir. Ushbu maqolada bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyati orqali kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish masalalari o'rganiladi.

Kalit so'zlar: muloqot, hamkorlik, ijtimoiy kontekst, kompetensiya, konflikt, empatiya, intellekt, metodologiya, indikator, konstruktiv, trening.

Abstract: The training of future teachers based on integrated education is a crucial factor in their development as professionals with complex knowledge, as well as creative and communicative skills. This article explores the process of developing communication skills among future teachers through integrated educational activities.

Key words: communication, collaboration, social context, competence, conflict, empathy, intelligence, methodology, indicator, constructive, learning.

Аннотация: Подготовка будущих педагогов на основе интегрированного образования является решающим фактором в их становлении профессионалами со сложными знаниями, а также творческими и коммуникативными навыками. В статье рассматриваются вопросы формирования коммуникативных умений у будущих педагогов посредством комплексной образовательной деятельности.

Ключевые слова: коммуникация, сотрудничество, социальный контекст, компетентность, конфликт, эмпатия, интеллект, методология, индикатор, конструктив, обучение.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi qo'yayotgan talablar ham fan va ta'lim bilan birgalikda oshib bormoqda. Bu esa malakali, bilimli, layoqatli, intiluvchan, izlanuvchan, fikrlarini erkin bayon eta oladigan, o'z kasbiga mas'uliyat bilan yondashadigan, o'zini va o'zgalar shaxsiyatini hurmat qiladigan, keng ma'noda ko'plab ijobiy qirralarga ega bo'lgan kadrlarga ehtiyoj ortishiga sabab bo'lmoqda. Shu asosda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachilarning kommunikativ salohiyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, bolalarni har tomonlama yetuk rivojlantirish va faol muloqotga jalb qiladigan muhit yaratishda tarbiyachilarning integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini samarali tashkil etishi zarur.

Integratsiyalashgan ta'lim – zamonaviy pedagogikaning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, jahon ta'lim tizimida o'zining yuqori samaradorligi bilan tan olingan. U bo'lajak tarbiyachilarda real hayotga yaqin fikrlashni, muammolarni kompleks yondashuv orqali hal etishni va muloqotga tayyorlikni shakllantiradi. Shu bois, bo'lajak tarbiyachilarni aynan integratsiyalashgan ta'lim asosida tayyorlash ularning kompleks bilimga ega, ijodkor va kommunikativ mutaxassis bo'lib yetishishida hal qiluvchi omildir.

Integratsiyalashgan ta'lim – o'quv jarayonida turli fanlar, faoliyat turlari yoki kompetensiyalarni o'zaro bog'lagan holda, yagona maqsadga yo'naltirilgan tarzda o'qitish yondashuvidir. Bu yondashuvda bolalar alohida fanlarni emas, balki hayotiy muammolarni hal etishda zarur bo'lgan turli bilimlarni birlashtirib o'rganadilar.

Integratsiyalashgan ta'lim – bir nechta fan yoki faoliyat turi asosida tuzilgan dars, loyiha yoki mashg'ulot bo'lib, tarbiyalanuvchini real hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtiradi va uning fikrlash, muammolarni hal qilish, muloqot qilish, ijod qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Integratsiyalashgan yondashuv asosida kommunikativ salohiyatni shakllantirish – o'quvchi yoki tarbiyachida muloqotga doir bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni turli fanlar yoki faoliyat turlarini birlashtirgan holda rivojlantirishni anglatadi. Quyida bu jarayonning rivojlanish bosqichlari, asoslari va qanday metodlar bilan amalga oshirilishi aniq va tizimli ko'rinishda tushuntiriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Integratsiyalashgan ta'lim faoliyati – bu turli fanlar (masalan, til, matematika, ijodiy) va pedagogik vazifalarni birlashtirgan holda o'quv jarayoniga birlamchi dizayn yondashuvi orqali bolalar tajribalari va muloqotlarini boyitishdir. V.P. Bepalko, L. Vygotskiy, J. Bruner kabi nazariyotchilar integratsiya va muloqot o'rtasidagi bog'liqlikni ta'kidlagan (Vygotskiyning “yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasi, Brunerning konstruktivizm tamoyillari).

Kommunikativ salohiyat – bu shaxsning og'zaki va yozma muloqotda, tinglashda, hamkorlikda fikr almashishda erkinlik bilan harakatlana olishidir. Frenkl va Rivers 2002-yilda bu salohiyatni til, ijtimoiy kontekst, faoliyat turi va meta-kommunikativ ko'nikmalar asosida tahlil qilgan.

Madaniyatli va muloqotga yo'naltirilgan pedagogik modellar (Mas'udova, 2021) integratsiyalashgan metodlarni tarbiyachilar faoliyatida qo'llashning samaradorligini ko'rsatadi. Ularning natijalariga ko'ra, bolalar ijtimoiy o'zaro ta'sirdan foydalanib, fikrlarini aniqroq ifodalashni o'rganadilar. Zamonaviy tadqiqotlarda (Islomova, 2023) tarbiyachilarni integratsiyalashgan treninglar orqali tayyorlash natijasida ularning kommunikativ samaradorligi sezilarli darajada oshgan. H.H. Nematova 2022-yilda ta'kidlaganidek, mazkur yondashuv tarbiyachilarning matnli va dialogik kommunikatsiya strategiyalarini mustahkamlaydi. Bulardan tashqari, xalqaro nazariy ishlarda (Johnson & Johnson, 1989) hamkorlikdagi o'quv faoliyati orqali qatnashuvchilarning muloqot va konfliktini konstruktiv hal etish salohiyati ortadi. Shuningdek, S. Krashenning input gipotezasi til o'rganish jarayonida yetarli muloqotga asoslanadi, integratsiya esa bu jarayonni samaraliroq qiladi.

Integratsiyalashgan yondashuv asosida kommunikativ salohiyatni shakllantirish asoslarining bugungi kundagi jahon ta'lim tizimidagi o'rni quyidagicha izohlanadi:

- **Finlandiya** – dunyodagi eng ilg'or ta'lim tizimlaridan biri. Ular “fenomen asosidagi ta'lim” (phenomenon-based learning) modelini qo'llaydi. Bu modelda, masalan, “iqtisodiy inqiroz” mavzusi fizika, tarix, matematika va til bilan bog'lanadi. Barcha fanlar bir muammo atrofida integratsiyalashadi.
- **Singapur** – STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) asosida integratsiyalashgan loyihaviy ta'lim beriladi. Bu orqali o'quvchilarning innovatsion fikrlash salohiyati rivojlanadi.
- **AQSh** – integratsiyalashgan ta'lim maktablarda Project-Based Learning (PBL), Interdisciplinary Curriculum, Whole Language Approach orqali amalga oshiriladi. Masalan, boshlang'ich sinf o'quvchilari “ferma hayoti” mavzusini ingliz tili, tabiatshunoslik va matematika bilan bog'lab o'rganadilar.
- **Yaponiya** – “Tokkatsu” deb nomlangan faoliyatda o'quvchilar hayotiy masalalarni jamoaviy hal etishda fanlararo integratsiya asosida o'rganadilar. Kommunikatsiya, jamoada ishlash va shaxsiy o'sishga katta e'tibor qaratiladi.
- **Rossiya va Yevropa davlatlari** – “modul asosidagi o'quv rejalari” joriy etilgan. Modul ichida bir nechta fanlar yoki kompetensiyalar integratsiyalashtirilgan holda o'rgatiladi. Masalan, “Tabiat va texnologiya” modulida biologiya, fizika va texnologiya bog'lanadi.

O'zbekiston esa maktabgacha va boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuvni bosqichma-bosqich joriy qilmoqda:

- 2022–2026-yillarda maktabgacha ta'lim sifatini oshirish dasturida integratsiyalashgan ta'lim metodlari keng tatbiq etilishi belgilangan.
- Yangi o'quv rejalari “kompetensiyaga asoslangan” bo'lib, fanlararo integratsiyani talab qiladi.
- Ilmiy-tadqiqot ishlari va pedagogik tajriba almashinuvlari orqali bu yondashuv ommalashmoqda.

Integratsiyalashgan yondashuv orqali kommunikativ salohiyatni shakllantirish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- nutqiy va fikrlash salohiyatini birgalikda rivojlantirish;
- hayotiy vaziyatlar orqali o'rganish;
- fanlararo bog'liqlik orqali muloqotni real kontekstda o'rganish;
- o'z fikrini ochiq va aniq ifodalashga o'rgatish.

Tarbiyachilarning kommunikativ salohiyatini oshirish – bu ularning bolalar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali muloqot qila olish qobiliyatini rivojlantirishni anglatadi. Kommunikativ salohiyat shunchaki so'zlash emas, balki tinglash, tushunish, ifoda qilish, empatiya, konfliktsez muloqot va hissiy intellekt kabi ko'plab jihatlarni o'z ichiga oladi.

Tarbiyachining kommunikativ salohiyati – bu uning pedagogik muvaffaqiyatining kalitidir. U faqat og'zaki nutq bilan cheklanmaydi, balki bolani tushunish, ota-onaga ta'sir o'tkazish, jamoa bilan ishlash, hissiy muvozanatni saqlash kabi ko'p qatlamli salohiyatdir. Uni oshirish uchun esa:

- uzluksiz amaliy mashg'ulotlar;
- interaktiv treninglar va texnikalar;
- qiziqarli, jonli pedagogik muhit lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mashg'ulotda kommunikativ faoliyatni uyg'otuvchi metodlar:

1. **Savol-javob orqali o'zaro muloqotni rivojlantirish:** talaba savollarni ochiq shaklda beradi, bir-birlariga savol beradi. "Savol zanjiri" usuli – har bir ishtirokchi oldingining javobiga savol bilan javob beradi.
2. **Guruhli ishlar va "Think-Pair-Share" usuli:** dastlab o'ylaydi, so'ng juftlikda muhokama qiladi, keyin guruhga taqdim etadi. Fikrni aniq aytish, boshqa fikrni eshitish va tushunishni o'rgatadi.
3. **Rolli o'yin va sahnalashtirish:** dramatik rollar orqali emotsional va vaziyatli nutq rivojlanadi (masalan, "Bolalar bog'chasidagi ertalabki suhbat"). Til va hissiy aloqa birgalikda ishlaydi.
4. **Tasvir asosida hikoya tuzish:** rasm yoki video bo'yicha hikoya tuzish, aloqador savollar, sabab-oqibat va davomi haqida fikr yuritish.

Tarbiyachilarning kommunikativ salohiyatini shakllantirish bosqichlari:

1. **Analiz va o'z-o'zini baholash:** tarbiyachi o'z nutqini qay darajada aniq va muloqotga yo'naltirilgan ekanini aniqlaydi.
2. **Professional tayyorgarlik:** malaka oshirish kurslari orqali integratsiya va kommunikativ pedagogik texnikalar o'rgatiladi.
3. **Rejalashtirish:** mashg'ulot dizaynida kommunikativ maqsadlar aniq belgilanishi va baholash me'yorlari tuzilishi.
4. **Amaliy faoliyat:** real mashg'ulotlar (rolli o'yin, loyiha, dialogik suhbatlar), feedback va kuzatuvlar orqali tarbiyachi o'z ko'nikmalarini takomillashtiradi.
5. **Refleksiya va doimiy takomillashtirish:** har bir mashg'ulotdan keyin natijalarni tahlil qilish, zaif tomonlarni aniqlash va yangi metodlarni sinovdan o'tkazish.

Integratsiya orqali kommunikativ salohiyatni baholash indikatorlari quyidagilar bo'lishi mumkin: bolalar bilan samarali muloqot o'rnatish darajasi (savollar, tushuntirishlar, ko'rsatmalar), guruh ichida interaktiv aloqani rag'batlantirish (bolalarning bir-biriga murojaat qilish holatlari), suhbat va dialoglarning aniqligi va strukturasi, tarbiyachi nutqida meta-kommunikativ yondashuvlar (savollar bilan yo'naltirish, tushuntirishni qayta takrorlash, konstruktiv feedback). Bu indikatorlar muntazam kuzatuv va baholash orqali aniqlanadi.

Integratsiyalashgan yondashuv orqali kommunikativ salohiyatni shakllantirishda mavjud muammolar:

- tarbiyachilarning integratsiyalashgan metodlarga yetarli malakaga ega emasligi;
- vaqt va resurs yetishmovchiligi (multimediali materiallar, trenerlik);
- ilg'or pedagogik tajribalarni joriy etishda qarshilik;
- baholash tizimlari noaniq yoki yomon ishlab chiqilgan bo'lishi.

Tavsiyalar:

- talabalarning fikrini inobatga olgan trening-modullar ishlab chiqish;
- rivojlangan maktablardan tajriba almashish dasturlarini tashkillashtirish;
- interaktiv texnologiyalarni joriy etish – videolar, audiomateriallar, elektron darsliklar;

- baholash usullarini aniq indikatorlarga bog'lash – kvantitativ va sifatli metodlar;
- mentorlik va kuzatuv orqali tarbiyachilarni doimiy professional qo'llab-quvvatlash.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur maqolada bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyati orqali kommunikativ salohiyatning shakllanish jarayonlari atroflicha tahlil qilindi. Nazariy asos sifatida Vygotskiy va Bruner kabi pedagoglar tomonidan ilgari surilgan konstruktiv yondashuvlar hamda integratsiya tamoyillari o'z aksini topdi. Shuningdek, Frenkl va Rivers tomonidan ta'riflangan kommunikativ salohiyat modeli asosida tarbiyachilarning nutq va muloqot ko'nikmalarini shakllantirish bosqichlari yoritildi.

Adabiyotlar tahlili integratsiyalashgan metodlarning amaliy samaradorligini ko'rsatdi. Mas'udova 2021-yilda, Nematova 2022-yilda, Islomova 2023-yilda o'tkazgan tadqiqotlar orqali tarbiyachilarning integratsiyalashgan treninglar yordamida kommunikativ salohiyatlari sezilarli darajada oshganligi tasdiqlandi. Bu esa, o'z navbatida, bolalarda aniq va tizimli nutq, faol muloqot va konstruktiv suhbatlarni rivojlantirishga xizmat qilgan.

Amaliy tavsif va metodologiya bo'limida tarbiyachilarga rolli o'yinlar, loyiha asosida faoliyat, interaktiv texnologiyalarni joriy etish orqali amaliy ko'nikmalarni shakllantirish bo'yicha tizimli yondashuv ko'rsatildi. Tarbiyachining o'z-o'zini baholashi, refleksiya jarayoni, rejali va doimiy takomillashtirish muhim ekani ta'kidlandi. Shuningdek, indikatorlar yordamida kommunikativ salohiyatni kuzatish va baholash tartibi tushuntirildi.

Muammolar – malaka darajasining pastligi, resurslar cheklovlari, baholash mezonlarining noaniqligi – va tavsiyalar muvofiqligi bo'yicha alohida e'tibor qaratildi. Eng muhimi, pedagoglar uchun trening modullari, mentorlik tizimi, o'quv resurslarini boyitish va tajriba almashuv dasturlarini tashkil etish tavsiya qilindi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, integratsiyalashgan ta'lim faoliyati orqali bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ salohiyatini shakllantirish – bolalar bog'cha ta'limida sifatli muloqot, ijodiy fikrlash va o'zaro tushunish uchun asos bo'ladi. Kelgusida mazkur yondashuvni kengaytirish va chuqurlashtirish orqali ta'limning samaradorligi hamda pedagoglarning professional darajasini yanada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonun, 16.12.2019-yildagi O'RQ-595-son.
2. "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.05.2019-yildagi PQ-4312-son.
3. "Maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogining kasbiy standartini tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 08.07.2025-yildagi VMQ-423-son.
4. Mahkamova, M.N. (2022). Bo'lajak tarbiyachilar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish yo'llari. // Ta'lim va rivojlanish, №4, 36–41-betlar.
5. Karimova, Z.S. (2021). Integratsiyalashgan ta'lim metodikasi asoslari. // Maktabgacha ta'lim jurnali, №3, 24–29-betlar.
6. Abduqodirova, D.A. (2020). Maktabgacha ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: TDPU nashriyoti.
7. Hasanboyeva, N. (2019). Muloqot madaniyatini shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya.
8. UNESCO (2015). Rethinking Education: Towards a Global Common Good? Paris: UNESCO Publishing.
9. Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge: Harvard University Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.